

SPRAWOZDANIE MUZEUM W KROŚNIE

Józef Janowski

Sprawozdanie z badań archeologicznych prowadzonych przez pracowników Muzeum w Krośnie w 1961 r.

I. Badania powierzchniowe prowadzone na terenie powiatu Ustrzycki Dolne w obszarze przyszłego zalewu zapory wodnej w Sclinie w dniach od 18 - 30 kwietnia 1961 r.

Badania powierzchniowe prowadzono na terenie następujących miejscowości: Teleśnica Oszwarowa, Teleśnica Sanna, Sokole, Paniszczów, Horodek, Ustianowa, Łobozew. Były to pierwsze tego typu badania dokonane przez Muzeum w Krośnie na obszarze tych wsi.

Teleśnica Oszwarowa

- 1/ Na wzgórzu, po lewej stronie potoka Daszówka, na polu zwanym "Pole pod Stożkiem", znaleziono jeden wiór krzemienny kulturowo nie określony /neolit ?/.
- 2/ Na tym samym wzniesieniu natrafiono również na kilka drobnych ułamków naczyń sugerujących przynależność do kultury Łużyckiej /okres halsztacki ?/.

Teleśnica Sanna

- 1/ Obok cerkwi, na polu ornym stykającym się od strony południowej z omentarzem cerkiewnym, znaleziono jeden fragment ceramiki kultury Łużyckiej /okres halsztacki ?/.
- 2/ W niezamieszkałej partii wsi, na polach rozciągających się nad brzegiem Sanu, znaleziono drobne luźne ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych.

Sokole

Na polu ornym rozciągającym się na prawym brzegu Sanu, przy

drodze Sokole - Chrewt, natrafiono na dużą bułę krzemioną z odbitymi włórami oraz zachowanym rdzeniem i kora. Na polu tym znaleziono również luźny wiór krzemionny /neolit ?/.
znaleziono tu także kilka ułamków naczyń z okresu rzymskiego oraz dużą ilość fragmentów wczesnośredniowiecznych.

Paniszczów

Na północny wschód od wsi Paniszczów, przy drodze Czarna - Paniszczów, znajduje się w starym lesie zespół wzniesień o charakterze mogił ^{1/}/. Kopce te w liczbie 16 zajmują przestrzeń około 1 ha i zlokalizowane są na płaskowyżu opadającym silnie ku stronie południowej. Długość ich wynosi 14 m, szerokość 3 m. Wstępne badania sondażowe przeprowadzone na dwu kopcach nie dały rezultatów - nie znaleziono żadnych materiałów. W roku 1962 planuje się badania wykopaliskowe.

Horołek

Istnieje tu jedno grodzisko wczesnośredniowieczne na którym pracownicy Muzeum w Krośnie w roku 1960 przeprowadzili inspekcję i wstępne badania. Prawdopodobnie istnieje drugie grodzisko ^{1/}/niepewna/, którego wstępne obserwacje poczyniono w roku 1961.

Ustianowa

W południowo wschodniej partii wsi, przy szosie Lesko - Ustianowa, w sąsiedztwie stacji kolejowej, natrafiono na nieliczne ułamki naczyń wczesnośredniowiecznych.

Zobozew

Przy drodze Zobozew - Ustianowa, na północny zachód od Prezydium GRN, w profilu brzegu nad szosą, znaleziono jeden odłupek krzemienia czekoladowego. Krzemień ten został prawdopodobnie przyniesiony przez wodę i osadzony w miejscu znalezienia.

^{1/} Grodzisko w Horodku znane jest z publikacji A. Żakiego od 1952 r

W zachodniej partii wsi, po prawej stronie drogi Łobozew-Ustianowa, natrafiono na ślady osady wczesnośredniowiecznej (?). Osada znajdująca się na polu prnym, została częściowo zniszczona podczas wykopywania rowu odwadniającego. Na powierzchni ziemi widoczne są resztki zniszczonych palenisk oraz ceramika.

II. Badania na dziedzińcu Pałacu Biskupiego /budynek Muzeum/ w Krośnie prowadzone od 4 maja do 26 czerwca 1961 r.

Badania te miały charakter konserwatorsko-archeologiczny, celem ich było zbadanie ewentualnych fundamentów wschodniego skrzydła Pałacu Biskupiego. W wykopie o wymiarach 5 x 6 m już na gł. 30 cm wystąpiła konstrukcja kamienna o szerokości 1,50 m, którą odkryto aż do calca. Wysokość jej wynosiła zatem 2,30 m. Odkryty mur zbudowany był z dużych bloków piaskowca spójnych zaprawą wapienno-gliniano-piaszczystą, ze śladami naprawy /wmurowane fragmenty cegły/.

Po stronie wschodniej /zewewnętrznej/ muru, pod powierzchnią warstwą żwiru, w wykopie wystąpiła ziemia o barwie szaro-żółtej, nienaruszona. W warstwie tej na gł. 1,50 - 2,00 m w trzech niewielkich jamach znaleziono około 10 fragmentów naczyń kultury krzywickiej oraz kilka ułamków naczyń wczesnośredniowiecznych.

III. Badania w Krośnie ul. Nowotki 16 w piwnicach Pałacu Biskupiego, prowadzone w czasie od 27 czerwca do 5 lipca 1961 r.

Celem tych prac było między innymi zbadanie ewentualnego połączenia między piwnicami Pałacu oraz wykrycie śladów osadnictwa, które mogły znajdować się w piwnicach. Przypuszczenie dotyczące osadnictwa wczesnośredniowiecznego wysunięto z tego tytułu, że całe wzniesienie, na którym znajduje się Pałac Biskupi mogło stanowić teren osady wczesnośredniowiecznej. Celem więc badań było stwierdzenie istnienia resztek tej osady na miejscu Pałacu. Jak dotychczas natknięto się na śla-

dy omentarzyska z XVII wieku.

- IV. Badania sondazowe na ~~domniemanym cmentarzysku~~ kurhanowym w Rymanowie Zdroju pow. Sanok, prowadzone w czasie od 3 sierpnia do 8 sierpnia 1961 r.

Na zachód od Zdroju, na południowo-wschodnim stoku góry zwanej Mogiła, znajduje się szereg kopców. Długość ich wynosi 2 do 5 m, przypuszczalna liczba około 100. Badania sondazowe przeprowadzono na trzech kopcach, objęły one partię nasypu oraz warstwy poniżej położone. Jeden z kopców przebadano do gł. 2,50 m /od powierzchni ziemi/, jednak poza nielicznymi śladami węgla drzewnego, żadnych materiałów nie znaleziono.

- V. Obserwacja i badania w wykopie wodociągowym przeprowadzonym w śródmieściu Krośna /rynek, ul. Słowackiego i Nowotki/.

W związku z systematycznym dokonywaniem wykopu wodociągowego, prowadzone w dniach od 9 sierpnia do 31 października br. ścisłe obserwacje tego wykopu. Wykonano więc barwny profil ściany wykopu na jego całej długości, wynoszącej około 1 km. Te ścisłe obserwacje jak i badania podyktowane były tym, że wykop prowadzono przez partie starego miasta, w których spodziewano się wykryć ślady osadnictwa sprzed lokacji, to jest sprzed roku 1348. W wyniku tych prac stwierdzono, że pod częścią rynku krośnieńskiego znajduje się bardzo cienka warstwa kulturowa nasycona materiałami z okresu wczesnośredniowiecznego.

Niezależnie od tego należy dodać, że wykop wodociągowy o gł. 2 m odsłonił szereg warstw historycznych. Przy pracach tych natknięto się również na bardzo dobrze zachowaną drewnianą kanalizację założoną w Krośnie w roku 1461 oraz resztki fundamentów ratusza wybudowanego w XV w.

- VI. Badania konserwatorsko archeologiczne i stacjonarne na osadzie kultury przeworskiej w Krośnie dzielnica Zawódzie, prowadzone od 25 sierpnia do 18 września 1961 r.

W związku z wykryciem w r. 1959 śladów osadnictwa prahistorecznego w północnej części Krośna, przystąpiono w roku bieżącym do wstępnych badań sondażowych tejże osady. Znajduje się ona po lewej stronie Wisłoka i oddalona jest od centrum miasta w kierunku północnym około 2 km. W wyniku tych prac na przestrzeni 1 m² odsłonięto 6 jam kultury przeworskiej, zawierającychłamki naczyń. Jak się wydaje, jamy te o niewielkich rozmiarach powstały w związku z wybieraniem z nich ziemi dla celów garncarskich /?/. Przypuszczenie takie wypływa z tego względu, że w sąsiedztwie jam wykryto i przebadano jeden piec do wypału naczyń przypadający na przełom I/II w. n.e. Niezależnie od powyższych należy dodać, że wzniesienie na którym odkryto piec do dnia dzisiejszego nosi nazwę "Góra Garncarska".

VII. Badania konserwatorsko - archeologiczne prowadzone na omentarzu farnym w Krośnie w czasie od 22 września do 9 października 1961 r.

Prace archeologiczne rozpoczęto w związku z robotami ziemnymi, prowadzonymi przez przedsiębiorstwo robót konserwatorskich, które w dokonywanych przez siebie wykopach natrafiło na ślady pochówków oraz szereg niepowiązanych ze sobą /?/ konstrukcji kamiennych. Prace archeologiczne skoncentrowały się więc przede wszystkim w wykopach przeprowadzonych przez to przedsiębiorstwo oraz na odcinku własnego wykopu sondażowego. W świetle tych badań stwierdzono, że w sąsiedztwie fary od jej północnej strony zachowały się resztki grobów szkieletowych, o nieoznaczonej chronologii. Nadto w wykopie sondażowym, dokonanym przez pracowników Muzeum, stwierdzono, że w sąsiedztwie fary krośnieńskiej, od jej południowej strony, w gł. 40 - 50 cm od obecnego poziomu ziemi, znajdują się kamienne fundamenty jakiejś budowli. Zauważono jednocześnie, że część tych fundamentów zachodzi pod partię prezbiterium fary, której erekcja

przypada na wiek XIV^{2/}. Ze względu na oszczędne tylko odsłonięcie fundamentów, przedwczesnym byłoby oznaczenie jej funkcji. Projektowane jeszcze w roku bieżącym i w roku 1962 badania tego obiektu przy współudziale Kierownika Katedry Architektury Polskiej w Krakowie, dr Wiktora Zina, przyezynią się być może do sprecyzowania z jakim chronologicznie i funkcyjnie obiektem mamy do czynienia.

2/ Juliusz Rossa - "Zabytki sztuki Krosna" w :/Ziemia Krosnieńska str. 129; także: "Dzieje artystyczne Krosna" maszynopis Muzeum Krosno.